

UREDNIŠTVO IN UPRAVA
Videm - via San Daniele, 88
Tel. 53263 - Poštni predal 186
Glavni in odgovorni urednik
VOJMIRO TEDOLDI
Tiskarna T. Marioni - Videm

MATAJUR

GLASILO SLOVENCEV V VIDEFSKI POKRAJINI

N A R O Č N I N A :
Za Italijo: polletna 600 lir -
letna 1000 lir - Za inozemstvo:
polletna 800 lir - letna 1500 lir
Oglasi po dogovoru.
Posamezna številka 50 lir

Leto XVIII - N. 16 (374)

Udine, 30. septembra 1967

Izhaja vsakih 15 dni

Obiski po naših vaseh in dolinah

VILE - VASICA, V KATERI SO NACISTI ZAZGALI 9 NEZNANIH PARTIZANOV

Komaj devet prebivalcev živi danes na vasi, ki leži nad šeststo metrov nad furlansko ravnino - Lep dan nam je odprl pogled prav do Jadranskega morja

Do Podklapa nam je bila cesta naklonjena — lepa, asfaltirana, prijetna. Ko pa smo tik pred mostom v Podklapu zavili levo, navzgor, se je začela pot, ki bi jo zelo mogoče označili za pot polna težko prevoznih, ostrih ovinkov, strmo se dvigajoč, a navkreber, prepolna ostrega kamenja in zaradi nalivov in hudournikov izpranega cestišča se nam je pot

zdelala, kot da smo zašli na rob sveta, v puščavo, kjer so tudi strmi bregovi premočili le redko, srmežljivo drevje, bolj podobno grmičevju in jalovemu gozdiču, kot pa resničnemu gozdu. Vmes pa so se v prvem jesenskem soncu blestele žaplate ovčene, trudne, rumenkasto zelene trave, divje in neurejene, kot samo predgorje, ki se strmo dviga nad furlansko ravnino.

Dež prejšnjega dne je opral gore in ravnino in obetal lep, čist in jasen dan. Upanje je bilo uresničeno: čim višje smo se dvigali, tem razkošnejše je sijalo prvo zlato jesensko sonce in dalo slutiti, da nas bo na vrhu čakalo presenečenje nad

Plošča v spomin devetim živim sežganim neznanim partizanom

Slovinci brez strokovnega šolstva

Šolsko leto se je začelo, začel se je tudi pouk. Vendar pa so Slovenci tako na Tržaškem, kot Goriškem in seveda tudi v naši pokrajini ostali brez srednjega strokovnega šolstva v svojem materinem jeziku. Kam torej z absolventi enotne nižje srednje šole, ki jih ni malo med Slovenci v Italiji.

Z reorganizacijo šolstva v Italiji in ustanovitvijo enotnih nižjih srednjih šol so bilo ukinjene nekdanje strokovne šole in tako so Slovenci v Italiji ostali brez strokovnega šolstva, razen če iz vzamemo kvalitetni srednji trgovski zavod v Trstu.

Vendar še doslej v Rimu niso storili ničesar konkretnega, kljub številnim prošnjam, priporočilom iz zahtevam tako tržaških kot goriških občinskih odbornikov. Ti so namreč, ne glede na svojo politično in strankarsko pripadnost, tako v Trstu kot Gorici enotno glasovali in podprli predlog in zahteve po ustanovitvi slovenskih šol na Tržaškem in Goriškem. To pa bi bilo pomembno tudi za Slovence v Videmski pokrajini, saj bi na takšnih šolah v Trstu in Gorici lahko nadaljevali šolanje absolventi naših nižjih srednjih šol. To pa bi bilo za našo pokrajino še pomembnejše, saj je znano, da beneški Slovenci nimamo še doslej niti osnovnega šolstva v naši pokrajini v svojem materinem jeziku. Tako pa so torej odvzete možnosti našim absolventom nižjih srednjih šol, da bi vsaj srednjo strokovno šolanje nadaljevali v materinem jeziku, pa čeprav v Trstu ali Gorici.

mejnjeni k vam na vas», smo ji pojasnili, potem pa jo še vprašali, če hodi k maši. «Ne», je odrezavo odvrnila. «Sicer imamo cerkev, vendar pa naš duhovnik pravi, da se mu ne splača hoditi gor zaradi devtih ovčic, kolikor šteje prebivalcev trenutno naša vas».

Tako je med pogovorom kaj hitro minil čas in že smo zavili med prve kamnite hiše vasi Vile, ki leži več kot šest sto metrov visoko.

In spet nas je zajelo tisto otožno vzdusje zapuščene beneškoslovenske va-

si. Vile so nekoč štejele 23 družin s 127 člani, zdaj pa živijo v tej vasi samo tri družine z devetimi prebivalci, kot nam je bila že pojasnila poprej naša znanka Marija.

Zaustavili smo se pred njeno hišo. Pod brajdo je njen mož odiral zajca, potem pa je pustil delo in se nam pridružil. Marija nas je povabila v gostilno, hotela se je na vsak način z nečim oddolžiti, ker smo ji tako skrajšali pot in prihranili naporno pot. Vprašali smo jo, kje ima otroke.

(nadaljevanje na 3. strani)

Pobuda za zaščito redkega rastlinstva v naši deželi

Šolam, občinam, turističnim uradom in raznim kmetijskim ustanovam bodo v kratkem razdelili plakate z navedbo zaščitene rastline

Deželna uprava bo v kratkem sprožila veliko kampanjo za zaščito nekaterih vrst rastlinstva Furlanije-Juljske Benečije, katerim grozi hitro iztrebljenje. V ta namen bo deželna uprava izdala velike letake z ilustracijami ogroženih rastlin, katere bodo razdelili vsem šolam, občinam, sedežem gozdnih in kmetijskih ustanov, turističnim uradom ter železniškim in avtobusnim postajam. Taka kampanja za zaščito narave je danes prav nujna, če bomo hoteli ohraniti nekatere tudi

izredno značilne vrste rastlin, ki jih človek brez premisleka uničuje. Od tod torej nujnost opozorilnih letakov za zaščitene vrste.

Tehnično posvetovalno nalogo za izvedbo te kampanje je deželni odbor poveril prof. Giovanniju Fornaciariju, ki poučuje sistematično botaniko na univerzi v Padovi in vodi videmski furlanski naravoslovni muzej ter ravnateljstvo tržaškega mestnega naravoslovnega muzeja prof. Renatu Mezzeni. Slednjemu je bila še posebej poverjena naloga, da predloži zadevne slike zaščitene vrste.

Kot posebno opozorilno dejstvo velja poudariti, da je rastlinstvo Furlanije-Juljske Benečije, ki obsega ozemlje od morja do alpskih vrhov, zaradi raznolikosti svojih vrst izredno zanimivo ter predstavlja veliko naravno lepoto. Sedanja krajevna porazdelitev vrst je rezultat geološkega in klimatskega razvoja preteklosti, ki je v Furlaniji-Juljski Benečiji ustvaril določene ugodne pasove, kjer so se naselile rastlinske vrste, ki so značilne za alpsko, ilirsko, sredozemsko in srednjeevropsko rastlinsko območje, s svojevrstnimi prilagoditvenimi oblikami (endemizmi).

trebujemo svoje strokovno šolstvo v domačem jeziku.

Le Rim, oziroma prosvetno ministrstvo, pa za vse to kot da nima poslušal ali pa tega neče slišati niti razumeti. Vendar upamo, da bodo tudi tam končno spoznali, da živimo v demokratični republiki, ki je ustavno zagotovila osnovne pravice svojim narodnostnim manjšinam. In materin jezik ter šolstvo v njem sta ena teh temeljnih pravic.

Videmski župan prof. Bruno Cadetto pozdravlja »mittelevropske« pisatelje; na njegovi desni so tajnik kongresa dr. Rocco, podpredsednik deželnega odbora dr. Giacometti in predsednik pokrajine prof. Burtulo

Mittleuropa

Naslov današnjega uvodnika je morda malce nenavaden, toda to je samo na videz. Mittleuropa pomeni srednjo Evropo, hkrati pa tudi II. srednjeevropsko kulturno srečanje pisateljev, ki je bilo pred kratkim v Gorici. Letos so se namreč že drugič zbrali v Gorici na posvetovanje in izmenjavo mnenj in izkušenj pisatelji iz Avstrije, Češkoslovaške, Madžarske, Nemčije, Italije in Jugoslavije, podobno, kot so se lani že zbrali pesniki iz omenjenih dežel.

Mednarodno sodelovanje in razumevanje, ki so ga morda najbolj pokazali prav ljudje peresa, je v petih goriških dneh še mnogo bolj prišlo do izražanja. Še več, priča smo bili zanimivemu fenomenu. Če je, na primer, znani italijanski kritik in profesor Carlo Bo govoril o sodobnem romanu v Italiji, je hkrati, poleg čisto strokovnih ugotovitev, spregovoril tudi po litično, ko je dejal med drugim tudi to, da »pred kulturo ni samo privilegiranih slojev, ampak samo skupnost, ki bo dozorela za demokracijo le na temelju kulture in intelektualne izbistritve«. Nasprotno pa je politik, zastopnik italijanske vlade na tem srečanju, podtajnik v notranjem ministrstvu Guido Ceccherini, govoril o kulturi, ko je jasno izjavil, da vidi v sestanku pisateljev v Gorici temelj za razvijanje meddržavnih odnosov tudi na političnem področju.

Poleg znanih pisateljskih imen smo slišali na Mittleeuropi v Gorici tudi zastopnike, oziroma pisatelje nacionalnih manjšin, slišali smo besedo o problemih sodobne furlanske literature, dalje o slovenski književnosti v zamejstvu, še posebej pa v Trstu in Gorici, skratka, na goriškem srečanju pisateljev šestih srednjeevropskih držav ni prevladoval samo duh vzajemnega spoštovanja, razumevanja in spoznavanja, temveč je bilo slišati tudi besede o slovenski literaturi kot manjšinski literaturi v Italiji in prav tako o furlanski književnosti, ki je književnost zase, čeprav v sklopu sodobne italijanske literature.

Morda bi na tem mestu ne razpravljali zdaj o tem, kaj je Mittleuropa. Ali je to zgodovinski, geografski ali politični pojem. Lahko je vse to, lahko to tudi ni. Vendar pa ostaja ob vsem tem prisotno eno samo dejstvo: če je to Mittleuropa, srednja Evropa, potem je to nova srednja Evropa, ki jo danes oblikujejo morda najbolj poklicani za to pesniki in pisatelji, prihodnje leto jo bodo v Gorici pomagali graditi tudi dramatik, ki imajo skupno samo eno: človeka in njegove probleme, ki so isti povsod, pa naj gre za Italijana, Furlana, Slovenca, Čeha, Nemca, Madžara, Srba, Hrvata, Slovaka ali Avstrijca. Srednja Evropa, ki pomeni ves ostali, človeški, pisateljski svet. V tem pa je dragocenost nedavnega pisateljskega srečanja v Gorici.

IZ TERSKE DOLINE

Deželna odbornika Comelli in Marpillero obiskala občino Brdo

Deželna odbornika Comelli in Marpillero sta pretekli teden obiskala Tersko dolino, da sta se seznanila z najvažnejšimi problemi tega področja. Srečala sta se z župani Brda, Tipane, Čente in Nem, s predsedniki turističnih društev, pokrajinskim prislednikom za turizem Talottijem in z nekaterimi deželnimi svetovalci.

Zasedanje je otvoril župan iz občine Brdo, ki je s svojim govorom seznanil prisotne z ekonomskim stanjem občine, o delu občinske administracije in o prizadevanju za valorizacijo Završkih jam. Poudaril je tudi kako težko je doseči potrebna sredstva za izvedbo nekaterih javnih in da bi se moralo ukreniti mnogo več, da bi se izkoristili lokalni viri dohodkov.

Odbornik Comelli je odgovoril, da je dežela že in bo še skrbela za zboljšanje hribovskega gospodarstva.

Tudi župan iz Tipane je obrazložil svoje težave in tudi temu je Marpillero obljubil svoje zanimanje za rešitev najnujnejših problemov.

Nato je sledilo poročilo prof. Morganteja, ravnatelja inštituta za mineralogijo na tržaški univerzi, ki je s profesorjema Maucijem in Carracijem prikazal načrt, kako bi se mogle izkoriščati Završke jame. Prislednik Talotti je pripoznal to iniciativo in se je obvezal, da bo poskrbel, da bo tudi pokrajina dala svoj prispevek. Ob zaključku pa so še govorili deželni svetovalci Ribezzi, Urli in Volpe. Sestanka sta se udeležila tudi pokrajinska svetovalec Gioffre in Beorchia.

Divji prašiči delajo škodo

Zadnje čase so se pojavili divji prašiči tudi v Terski dolini in napravili precej škode. Največ škodo sta utrpela Ana Marchiol in Lino Lendaro iz Brda, katerima so divji prašiči popolnoma uničili pridelek koroze in krompirja. Lokalni lovci so organizirali skupen lov nanje, a na žalost niso pobili nobenega.

Asfaltirali bodo cesto Brdo-Sedlišče

V kratkem bodo asfaltirali cesto, ki vodi iz Njivice v Brdo in naprej v Sedlišče. Viskoršo in Krnahtsko dolino. Dela je že prevzelo gradbeno podjetje Travanut. Ljudje upajo, da bodo sedaj cesto tudi razširili, ker je na nekaterih mestih tako ozka, da se ne moreta srečati dva avtomobila.

Sedigelski sir dobil prvo nagrado

Na osmi kmetijski razstavi v Čenti, na kateri je med drugim razstavljalo svoje proizvode tudi 15 mlekarn, je dobila prvo nagrado mlekarna iz Sedigle za sir «Montasio». Dobil je namreč 27 točk in zlato medaljo.

Avtobusna proga Čenta-Bovec?

Zadnje čase se mnogo govori, da bodo vzpostavili redno avtobusno progo Čenta-Bovec. Skozi obmejni prehod v Učji je namreč vedno več prometa (zadnje nedelje je šlo skozi več kot 600 avtomobilov) in če bi bila cesta na jugoslovanski strani nekoliko boljša in bolj zavarovana ob straneh, bi jih bilo prav gotovo še mnogo več. Upati je, da bo do uresničitve prišlo še letos in da bo tako oživila tudi Čenta kakor je oživel Čedad.

Smrtna prometna nesreča

Zelo je vse pretresla žalostna vest, da se je pretekli teden

smrtno ponesrečil 16 letni Silvano Pinosa iz Zavrha. Našli so ga hudo ranjenega poleg svojega motocikla ne ovinku v bližini Sv. Ožbolta pri

IZ NADIŠKE DOLINE

Gorenji Brnas in bližnje vasi so zmeraj bolj zapuščene

Cesta, ki pelje iz sovodenjske doline skozi Podbrnas, Puoje, Gor. Brnas do Koste, je že podobna potoku. Prebivalstvu iz teh vasi je bilo obljubljen, da bodo cesto asfaltirali in pravijo, da je bilo v ta namen že nakazanih 25 milijonov lir, toda za delo ni še nihče prijel in cesta postaja vsak dan slabša. Kot cesta so zapuščene tudi zgoraj omenjene vasi. Zaradi nemogoče vožnje je najprej odpovedal prodajalec sadja in zelenjave, ker je imel več škode pri vozilu, kot dobička pri prodaji. Nato so prenehali voziti mleko v cedrsko mlekarino, v dolino. Zaradi tega imajo ljudje in mlekarne veliko škodo. Pred kratkim je odpovedal še kruhar, tako da sedaj, če hočejo ljudje jesti kruh, si ga morajo sami poiskati v dolini. To je sramotno in nedopustljivo, da se ravna na ta način z ljudmi, ki so bili vedno zvesti svoji občini in domovini, in to v današnjih časih, ko imajo že skoraj povsod asfaltirane ceste, ko se človek že skoraj povpenja na Luno. Danes res ni več tako težko dobiti denarja za javna dela, saj imamo tu deželo, deželno vladu v Trstu, katera nakazuje milijarde lir za javna dela. Ni mogoče, da samo za Brnas in njegove bližnje vasi ni denarja. Treba se je zganiti in potruditi. To pa morajo storiti občinski možje v Špjetru. Ujti gredo v Trst in naj potrkajo na prava vrata, da se reši ljudi iz zgoraj omenjenih vasi iz obupnega položaja.

Sestanek županov Nadiške doline

Na občinskem sedežu v Špjetru so se pretekli teden sestali župani Nadiške doline in Prapotnega, da so skupaj razpravljali o ekonomsko-socialnem stanju tega področja in proučili možnosti intervencij, ki jih nudi zakon št. 614 z dne 22. julija 1967 pasivnim krajem. Sklenili so, da bodo odposlali vsem deželnim in pokrajinskim organom obrazložitev težkega stanja Nadiške doline in prošnjo, naj bi v aplikaciji zakona, ki je bil postavljen nalašč za to, da pomaga pasivnim krajem, ne prezrli prav najbolj revnih področij dežele.

Uredili bodo potok v Dolenjem Brnasu

Deželno prisledništvo za kmetijstvo je ugodno rešilo prošnjo, ki jo je svoj čas poslal župan, da bi dobila občina poseben prispevek za ureditev potoka, ki teče skozi Dolenji Brnas in dela pri zaselku Leban škodo, ker izpodjeda in odnaša zemljo. Stroški za izvedbo tega dela bodo znašali osem milijonov lir.

Javni telefon tudi v Sarženti in Ofjanu

Z dovoljenjem ministrstva in na državne stroške bodo v kratkem na peljali javni telefon tudi v Sarženti in Ofjanu ter v Dolenjem Roncu v podboneški občini.

Nesreča ne počiva

Zelo hudo se je ponesrečil pri delu 58 letni Peter Koren iz Špetra.

Čenti. Takoj so ga prepeljali v videmsko bolnico, kjer je pa že drugi dan umrl ne da bi prišel k zavesti.

Ugotovili so, da je fantu spodrsnelo na mokrem asfaltu in ga je zaneslo s takim sunkom v stran, da je padel in udaril z glavo ob tla. Umrl je namreč zaradi hudega pretresa možganov in drugih poškodb po glavi.

IZ KANALSKE DOLINE

Jeseniški železarji-pevci nastopili v Huminu

Dne 8. septembra so na povabilo Odbora za septembarske prireditve v Huminu prišli v to privlačno furlansko mesto pevci komornega zbora DPD Svobode Tone Čufar iz Jesenic in nastopili na tej tradicionalni prireditvi poleg pevskega zbora iz Tapogliana in folklorne skupine iz Riviere.

Nad sto nastopajočih je pred prireditvijo pozdravil pred občinskim domom huminski župan, ki je med drugim dejal, da je posebno zadovoljen, ker nastopa na tradicionalni prireditvi prvič tudi kulturna skupina iz Jugoslavije. Med drugim je dejal: «To sodelovanje naj bo izraz težnje po utrjevanju prijateljskih odnosov z narodi sosedne Jugoslavije in težnja po utrjevanju dobrih odnosov med vsemi miroljubnimi narodi».

Prireditve pred okoli tri tisoč poslušalci je otvoril jeseniški zbor s pesmimi Zdravo, Delavski pozdrav in Železarska. Bili so toplo sprejeti in deležni burnega aplavza. Lepega priznanja so bili deležni tudi pevci iz Tapogliana, ki so najboljši furlanski zbor in nič manjšega sicer mlada folklorna skupina iz Riviere. Medtem ko so furlanski pevci nastopali v pestrih narodnih nošah, so nastopili Jeseničani v belih srajcah z rdečimi nageljni na prsih.

Nove ljudske hiše v Beli peči

V teh dneh je gradbeno podjetje Sandrini pričelo z deli za izgradnjo dveh ljudskih hiš, v katerih bo 14 stanovani. Pokriti bi jih morali še le tos, ostala dela bi pa dokončali v prihodnjem letu. Prispevek za to gradnjo je dala GESCAL iz Vidma, da tako pomaga reševati stanovanjsko krizo v Beli peči, ki je posebno zadnje čase zelo velika. Da bi bil rešen ta problem, bi bilo potrebno zgraditi najmanj 100 novih stanovanj.

Iz Idrijske doline

Odprli sezonski blok

Z 20. septembrom so začasno odprli za jesensko sezono obmejni prehod v Melini-Strmici v zgornji Idrijski dolini, katerega se poslužujejo domačini, da hodijo na to in ono stran meje obdelovati svoja polja, oziroma da pospravijo v tem letnem času svoje poljske pridelke. Ta sezonski prehod bodo zopet zaprli dne 5. oktobra ob 18. uri.

Nov kolovoz v Brišče

Pretekli teden so dali na občini v zakup gradnjo nove kolovozne poti,

ŽALOSTNA IZ GRMEKA

Pija Trušnjaka - Vuka ni več med nami

V ponedeljek, dne 18. t.m. popoldne se je raznesla kot blisk žalostna novica po vsej rečanski dolini, da je pri cestni nesreči blizu Ošnjega zgubil svoje še mlado življenje pri-dni delavec in dober družinski oče, 44-letni Pijo Trušnjak - Vuku iz Sevca nad Klodičem.

Tistega nesrečnega dne je zjutraj odpotoval z doma s svojim motorjem v Čedad, da bi prijavil na tamkajšnjem anagrafskem uradu rojstvo svojega tretjega sina, ki se mu je par dni prej srečno rodil v čedadski bolnici. Po opravljenem delu se je vračal domov, a na cesti blizu Ošnjega ga je čakala zahrbtna smrt. Zaletel se je v kamjon, ki je

ki bo vodila v Brišče. Stroški za to gradnjo bodo znašali več kot 6 milijonov lir. Dežela bo k stroškom prispevala 95%.

Iz Rezjanske doline

Iz občinske seje

Na zadnjem zasedanju občinskega sveta so med drugim sprejeli tudi dva občinska obračuna in sicer za leto 1965 in leto 1966. Odložili so se tudi, da bodo dali podjetju «Friul bitumi» vsa dela, ki zadevajo ureditev in asfaltiranje ceste, ki vodi v Liščeca. Ob koncu so se še razgovarjali o gradnji nove srednje šole v Ravenci.

Nov poštni uradnik

Te dni je prevzela novo mesto poštne uradnice v Ravenci gospa Mariannina Bulfon iz Moznice (Moggio), ki je doslej službovala na pošti v Vergnacco pri Reani. Bivši uradnik Lionello Razza je bil premeščen na pošto v Trst.

Obnovili so cerkvico v Krnicah

Končali so z obnavljanjem cerkvice sv. Ane v Krnicah, ki stoji na prelazu med Učjo in Soško dolino. Cerkvico je namreč močno poškodovano lansko neurje, sedaj so jo pa popravili in popolnoma obnovili. Prve maše, ki jo je bral duhovnik iz Moznice, se je udeležilo izredno dosti ljudi iz vseh okoliških vasi in tudi občinske oblasti so bile prisotne. Po končani maši se je slavlje nadaljevalo s prosto zabavo, pri kateri je nastopila tudi domača folklorna skupina.

TAVORJANA

Ureditev zdravniškega ambulatorija

Občinska administracija je dala tele dni urediti zdravniški ambulatorij v Tavorjani. Stroški za izvedbo tega dela bodo znašali en milijon in 200 tisoč lir. Občina se tudi pogaja za nakup zemljišča v Montini, kjer naj bi zgradili nov ambulatorij, katerega naj bi se posluževali prebivalci nekaterih bližnjih vasi.

Panoramična cesta bo kmalu dokončana

V kratkem bodo uredili cesto, ki se odcepi pri vasi Tamore in ki se tam blizu sreča z vojaško cesto. S temi deli bo urejena vsa panoramična cesta, ki pelje iz Mažerol in nadalje preko Ivanca do Čufin v tipanski občini do Krnahtske doline.

VILE - VASICA, V KATERI SO NACISTI ZAŽGALI 9 NEZNANIH PARTIZANOV

(nadaljevanje s prve strani)

«Kot vsi drugi, so tudi maši otroci v tujini. Sin je poročen in dela v Avstriji, hčerka pa je tudi poročena in živi v Švici. Saj v d'ite, na tej skopi zemlji še zdaleč ni kruha za vse. Z možem se komaj za silo preživljava».

Potem smo stopili na vas. Marijin mož je postal naš vodnik in ves čas nam je razlagal to in ono iz zgodovine njegove vasi. Zdel se nam je živa kronika svoje vasi. Popeljal nas je tudi do cerkvice, ki zaklenjena in samotna čaka morda na boljše čase, ko bo dovolj ovčic za sveto mašo. Zdaj pa prerašča njen prag trava in je prav tako zapuščena kot ostale hiše v vasi. Poleg cerkve smo ugledali daljše, nizko poslopje, neometano, vendar pa je pričalo, da je bilo nedavno zgrajeno.

«To je naš zadržni dom», nam je pojasnil Podrejšič — vendar je, prav tako kot cerkev, kot vsa vas, zaprt, prazen opustel. Le za jutrišnji praznik ga bomo odprli in v njem priredili veselico».

Potem pa smo se zaustavili pred hišo, na kateri je italijansko združenje bivših partizanov lani odkrilo spominsko ploščo. Na plošči je zapisano, da je v tej hiši, sredi septembra 1944, leta, živih zgorelo devet neznanih partizanov. Hišo so namreč nacifašisti v besu zažgali in tako je tudi vas Vile, ki bo jutri praznovala prav obletnico tega strahotnega fašističnega zločina, prišla v anale tisočih vasi-mučenic šrom Evrope.

Nemo smo postali pred ploščo, saj smo slutili in tudi dogodki kažejo, da so v tej hiši nedvomno med italijanskimi garibaldinci umrli tudi slovenski neznani partizani, prav tu, na prvih vzpetinah, ki se dvigajo nad furlansko ravnino. Hkrati pa nas je razveselilo, da si je vas Vile prav ta dan izbrala za svoj vsakoletni, septembrski praznik, na katerem sprejmejo v svojo osamelost morda edinkrat na leto mnogo, mnogo ljudi, partizanov in protifaši-

stov, Italijanov, Slovencev in Furlanov, ki so prav na teh tleh toliko trpeli, pa tudi zatrli in uničili nečloveški fašizem.

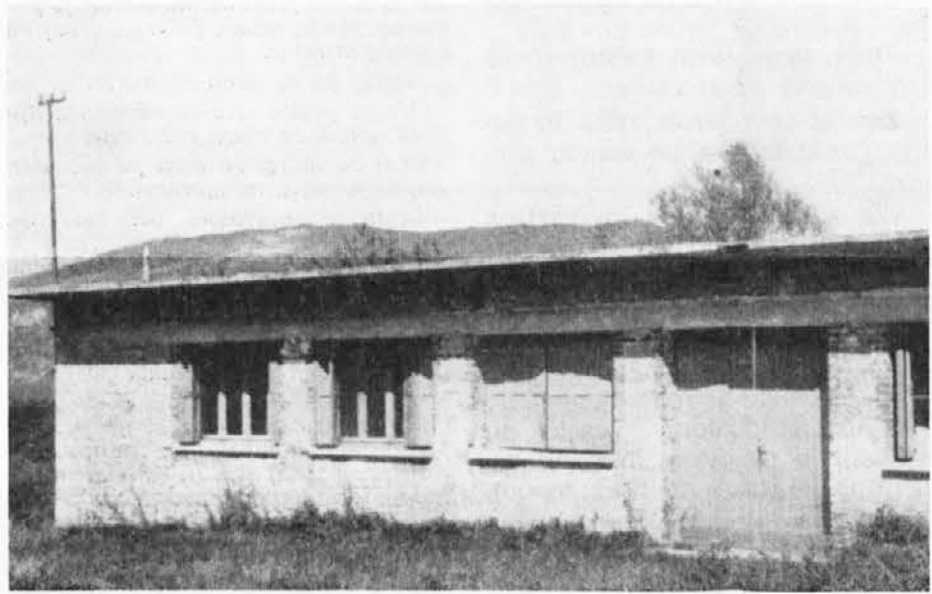
Molče smo šli mimo razpadajočega poslopja. «Tu je bila nekoč šola», je rekel Podrejšičev. Po strmih, kamnitih stopnicah smo se povzpeli na vegasti hodnik, ves trhel in star, da smo kar nehote čutili strah, da bi se pod ne vdrl. Zapustili smo razpadajočo šolo, saj končno ni nikogar na vasi več, ki naj bi hodil v njo in se za šolo povzpeli na pusto košenino.

Zavzeti smo obstali. Spodaj, pod nami,

kot na dlani, široka furlanska ravnina, vsa čista in jasna, umita, krotka in lepa. V daljavi morje in jasnina do konca obzorja. Za nami pa gora Ivanac, prav tako vsa umita in čista v svoji lepoti. Čudovit, svobodni, resnično praznični dan. Lepotija, ki je ni moč pozabiti. Najlepše darilo, ki nam ga je lahko nudila slovenska vas Vile, visoko nad šest sto metrov ležeča, za svoj praznik. Protifašistični in tragični praznik. Se nebo se je pridružilo spominu - bilo je čisto, umito in lepo kot solza. Solza radosti, žalovanja in svobode v Vilah.

Pogled na prve hiše v Vilah, kjer se je odigral strašni zločin

Zadržni dom v Vilah, ki je sedaj zaprt, ker je v vasi ostalo samo še devet ljudi, vsi drugi so se izselili v inozemstvo ali pa v Furlanijo

VLADIMIR BARTOL

Umrli je pisatelj Vladimir Bartol. Slovenska kultura je z njim izgubila enega vidnih literarnih ustvarjalcev, ki je slovensko pripovedništvo obogatil z vrsto del trajne vrednosti. Med temi zavzema najvidnejše mesto roman Alamut, znana pa je še njegova literarna drama Lopez (1932), zbirka črtic in novel El Araf (1935), potem povojne Tržaške humoreske (1957) ter Obiski pri slovenskih znanstvenikih (1961).

Pisatelj Bartol je primorski rojak, rojen leta 1903 pri Sv. Ivanu v Trstu. Pisateljsko žilico je podedoval po materi, znani tržaški pisateljici Marici Nadliškovi. Šolal se je v Trstu in v Ljubljani, kjer je končal biološko in filozofsko fakulteto, se izpopolnjeval v Parizu in postal doktor biologije. Posebej se je posvetil psihoanalizi. Pred vojno je živel v Ljubljani in se ukvarjal skoraj izključno s pisateljevanjem. Razen že omenjenih del je veliko sodeloval pri časopisih in literarnih revijah, za katere je pisal recenzije, eseje, gledališke in literarne kritike, meditacije in članke o umetnosti. Znano je še njegovo avtobiografsko delo Mladost pri Sv. Ivanu.

Pri svojem pisanju je bil Bartol nagnjen k romantiki, vendar se je pri tem najraje ukvarjal z samotnimi problemi psihe svojih junakov. Literarna fantazija ga je v njegovih delih zapeljala na področje fantastike in eksotične fantastike, ki mu je pridobila veliko število hvaležnih bralcev, ki so zlasti cenili njegov orientalsko pobarvan roman Alamut (1938).

Pisatelj Vladimir Bartol se je z zlatimi črkami vpisal v slovenski imenik literarnih ustvarjalcev in bo vedno ohranil častno mesto zlasti med književniki Slovenskega Primorja in Istre.

SLOVENSKA KNJIGA V TUJIH JEZIKIH

Medtem ko so se književniki iz šestih dežel srednje Evrope zbrali na svojem srečanju v Gorici, se je tudi Nova Gorica (Jugoslavija) predstavila z zanimivo prireditvijo, posvečeno knjigi. V razstavnih prostorih novogoriške občinske skupščine so namreč odprli razstavo slovenskih knjižnih del, prevedenih v druge jezike.

Razstava, kakršne v Sloveniji doslej še ni bilo, zgovorno priča o prodiranju slovenske knjige oziroma književnosti v širni svet. V dobrih sto letih so bila namreč slovenska knjižna dela prevedena v 29 tujih jezikov; samo s področja leposlovja je bilo prevedenih nad 500 del, ki so izšla v samostojnih knjigah.

Največ slovenskih knjig je bilo razumljivo prevedenih v druge slovanske jezike, ki zavzemajo kar dve tretjini vseh prevodov. Zelo dobro pa so zastopane tudi italijanščina (41 samostojnih knjig), francoščina, angleščina in nemščina. Vendar pa je našla slovenska knjiga pot tudi v številne druge jezike, med katerimi so celo kitajščina, malajščina in tadziščina.

Med slovenskimi pisatelji, katerih dela so bila prevedena v zadnjih sto letih, zavzema prvo mesto Ivan Cankar z 71 prevodi oziroma v tujini izdanimi knjigami. Z velikim presledkom mu na drugem mestu sledita Ksaver Meško in Josip Jurčič, vsak z 21 knjigami, medtem ko je France

Bevk doslej dosegel 20 prevodov v tuje jezike. Po 18 prevodov navajajo za Franceta Prešerna in Prežihovega Voračca. Tujim narodom pa so bili v prevodih predstavljeni tudi mnogi mlajši avtorji.

Razstava v Novi Gorici je izredno bogata. Skupno predstavlja 62 slovenskih pisateljev, pesnikov in dramatikov ter obsega štiri petine vseprevedene literature. Obtepatkih je razumljivo, da so imeli prireditelji ogromno in težavno delo, saj so morali marsikatero knjigo iskati celo v tujini. Toda njihov trud je bogato poplačan, kajti edinstvena razstava nazorno dokumentira, da književnost malega slovenskega naroda uspešno prodira v širni svet ter je postala sestavni del velike svetovne literature.

Preproge iz kokosa čistimo z mrzlo vodo, ki ji dodamo malce kuhinjske soli. Največji učinek dosežete, če drgnete preprogo z ostro krtačo.

Preproge iz sintetikov čistimo z močno peno blagega detergenta. Ko jo dobro zdrgnemo, jo obrišemo s suhimi krpami in posušimo na vrvi.

NA MOSTU NA SOČI

Svečano odkritje spominske plošče dr. Ivanu Preglju

Ploščo je odkril znani slovenski književnik France Bevk O pisatelju je govoril tajnik Društva književnikov Slovenije Saša Vuga - Svečanega odkritja se je udeležilo tudi precej ljudi iz naših vasi, saj je bil pisatelj velik prijatelj beneških Slovencev

V Mostu na Soči je preteklo nedeljo dopoldne starosta slovenskih književnikov France Bevk odkril spominsko ploščo na rojstni hiši dr. Ivana Preglja. Svečanosti so se udeležili predstavniki oblasti, kulturni delavci ter številna množica domačinov, prebivalcev Soške doline ter ljubiteljev pisane besede tega velikega sina Tolminske.

Pobudo za odkritje plošče je dal klub starih goriških študentov, pri njeni uresničitvi pa mu je pomagalo tudi Turistično društvo Most na Soči. Predstavniki kluba France Gorkič, ki je bil tudi zbiral prispevke, je otvoril svečanost s pozdravom vsemu občinstvu ter predstavil ugledne osebnosti, med njimi tudi Franceta Bevka, ki mu je ob 77. rojstnem dnevu, ki ga je praznoval ravno v nedeljo, zaželel še veliko sreče.

Lik pisatelja Preglja je z lepimi besedami in globokimi mislimi opisal tajnik Društva književnikov Slovenije Saša Vuga, doma iz Mosta na Soči ter zato najbolj poklican, da občinstvu predstavi svojega velikega prednika.

Vuga je dejal, da so odkrili spominsko ploščo na pročelju, ki se je za njim rodil eden najvidnejših slovenskih pisateljev, pesnik, dramatik in kritik, prof. slavistike in germanistike dr. Ivan Pregelj. Kazalo je, da bo «storil dobro», kot so po starem pravili takšnim življenjskim odločitvam, in bomo Slovenci dobili še enega duhovnika — pa se je pokazalo, da je storil bolje: dobili smo nad vse zlahtnega pisatelja. V petdesetih letih mu je bolezen potegnila pero iz rok — kolikšna škoda za slovensko besedo, ki je ravno v tem času dodobra ujela korak s svetom na severno, na južno, na jutranjo in na večerno stran. Govornik je označil Preglja za klasičnega slovenskega impresionizma, za prvo literarno osebnost prvega desetletja po prvi svetovni vojni. Razvil se je v intelektualca evropskega profila, opeval je svojo Tolminsko, ki je na mah postala tako rekoč modna pokrajina v naši književnosti.

Pregelj je spisal celo vrsto romanov in povesti: Plebanus Joa-

nes, Tolminci, Štefan, Zgodbe zdravnika Muznika, Otroci sonca so samo nekatere med njimi. Po Gradniku, glavnem junaku v romanu Tolminci, se je imenovala tudi partizanska brigada.

Pregelj se je rad spominjal svojih krajev in ljudi, zaljubljen je bil vanje, opisoval jih je v svojih romanih in pesmih. Njegova misel pa se pogostoma spreha tudi po Beneški Sloveniji in še najčesče po Gorici, kjer je študiral in svoja znanstva opisal v zanimivi knjigi.

Spominsko ploščo so izročili v varstvo Alojzu Kogojcu, ki sedaj stanuje v Pregljevi rojstni hiši. Vanjo so vklesani naslednji verzi:

Vse pesmi moje tebe pojô,
vse misli moje k tebi gredô,
vse solze moje k tebi tekô

— o domovina!

Sledi pa jim naslednje besedilo: Slovenski pesnik in pisatelj, veliki glasnik tolminske preteklosti dr. Ivan Pregelj, rojen v tej hiši 27. oktobra 1883, umrl v Ljubljani 30. januarja 1960. Klub starih goriških študentov — Turistično društvo Most na Soči — 1967».

Program odkritja plošče so dopolnile pevske in recitacijske točke. Prvak Drame Slovenskega na rodnega gledališča iz Ljubljane Janez Rohaček je deklamiral «Od Gorice do Tolmina», po nekaj pesmi pa sta zapela Goriški oktet in pevski zbor iz Kromberka.

NA KRATKO POVEDANO

SREDNJE - Notranje ministrstvo je dodelilo srednjski občini 320 tisoč lir prispevka za nabavo materiala, ki ga bodo rabili za popravilo občinskih cest, ki jih je poškodovalo neurje. Z deli bodo pričeli v kratkem.

SV. PETER - Na dan, ko je bil odprt lov, so ustrelili v Nadiški dolini kar 10 srnjakov. Največjega so ustrelili v okolici Mečane, ki je tehtal nad 30 kg, druge pa v Klodiču, Topolovem, Platcu, Mersinu, Črnem vrhu in v Roncu.

SV. LENART - Mizar Izidor Dornjak si je pri delu močno poškodoval desno roko in se bo zato moral zdraviti najmanj tri tedne.

Kupite najsolidnejše slovensko pohištvo, ki ga izdelujejo najbolj večji mizarji iz svetovno renomiranega lesa.

Projektirali so ga najbolj znani italijanski arhitekti.

Dobite ga po konkurenčnih cenah v

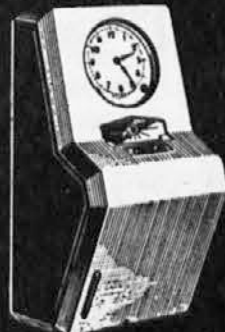
TRGOVINI

«MEBLO»

KIDRIČEVA V NOVI GORICI

Kupcem s področja Furlanije - Julijske Benečije dostavimo že ocarinjeno pohištvo na dom in ga montiramo.

CENA IN KVALITETA BREZ PRIMERE v trgovini «MEBLO» v NOVI GORICI

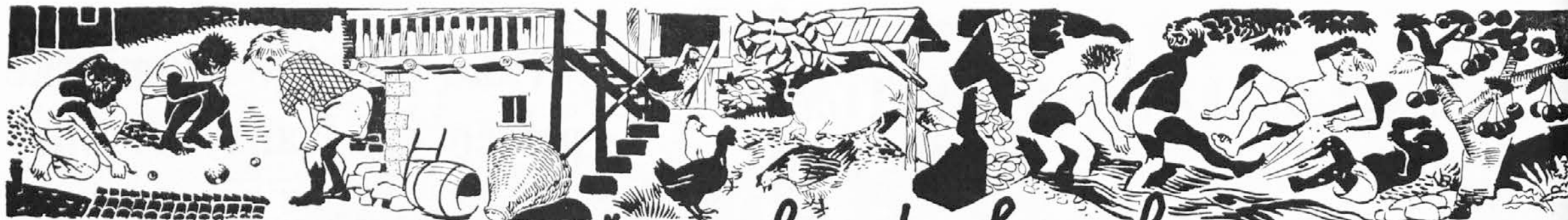
vaš čas pridobi vso svojo vrednost!

industria
orologerie speciali
e apparecchi
elettromeccanici

solardudine

UDINE
Via Chiosselli, 4
Tel. 84.351 - 2.3

za naše mlade bralce

Lisička - sestrička in sivi volk

ŠARGA

Lisica je postala lačna. Teče po cesti in gleda na desno in levo, kje bi našla kaj za pod zobe. Zagleda kmeta, ki pelje na saneh zmrznjene ribe. Prehití voz, se vleže na cesto, vrže rep nazaj in stisne noge k sebi - kratko, poginila je in - konec. Kmet s sanmi se približa, pogleda lisico in pravi:

«To bo pa imeniten ovrtnik za ženin zimski plašč!».

Prime lisico za rep, jo vrže na sani in pokrije z rogovnico, a sam hodi vstric s konjem.

Lisica ni dolgo ležala. Napravi v saneh luknjo in začne metati skozi ribe. Meče ribo za ribo, zmeče vse in zleze naposled še sama natihome s sani.

Kmet pripelje domov.

«No, žena», pravi, «imeniten ovrtnik za zimski plašč sem ti pripeljal».

«Kje?».

«Tam na saneh so ribe in ovrtnik».

Žena stopi k sanem, a ne najde ne rib ne ovrtnika.

Sedaj se je možičku posvetilo, da lisica ni bila mrtva, jezil se je in jezil, pomagalo pa ni nič.

Lisica je privlekla ribo za ribo v svojo luknjo, sedela tam in se gostila. Mimo pride volk. Od lakote mu silijo kosti izpod kože.

«Pozdravljena, sestrica! Kaj ješ?».

«Ribe, bratec-volk!».

«Vsaj eno daj meni».

«Sam jih nalovi, pa jih boš jedel».

«Ne znam».

«Kaj da ne, saj sem jih jaz tudi. Stopi, bratec, k reki, spusti rep v odprtino v ledu, sedi in vabi: «Pridite, ribice zale, velike in male! Pridite, ribice zale, velike in male!» Ribe bodo kar same prijele za rep. Samo glej, da boš dolgo sedel tam, drugače ne boš nič nalovil!».

Volk gre res k reki, spusti rep v odprtino v ledu in vabi:

«Pridite, ribice zale, velike in male! Pridite, ribice zale, velike in male!».

Dolgo je sedel volk pri luknji, vso noč se ni premaknil z mesta. Rep mu je primrznil. Skušal je vstati, pa ni šlo.

«Toliko rib se je nabralo, da jih

ne morem potegniti iz vode», si misli volk in vidi, da prihajajo žene po vodo.

Žene ga zapazijo in kriče: «Volk, volk! Bijte ga, bijte!».

Pritekle so in začele mlatiti volka, ta s palico, ta z vedrom, vsaka z nečim, kar je imela ravno pri roki.

Volk je skakal, si odtrgal rep in zbežal kar so ga noge nesle. «Ze prav, lisica», si misli, «za to te bom poplačal».

Lisička-sestrička je pojedla vse ribe in skušala še kje kaj iztakniti. Vtihotapila se je v hišo, kjer so ženske peklo mlince.

Rinila je z glavo v skledo s testom, se namazala z njim in zbežala.

TRIJE POTEPUHI

(Po češki pripovedki)

Nekoč so živeli trije revni bratje. Da bi lažje živeli, so si bili izposodili denar od oderuha. Ali ker ga niso mogli vrniti, jim je oderuh vzel bajto in jih pognal po svetu. Tako so postali potepuhi in odšli v svet srečo iskati. Le suhega kužka jim je pustil.

Hodili so, hodili in gledali na vse strani. Radi bi prišli v kako hišo, da bi se ogreli in najedli. Kajti bili so lačni in zeblo jih je.

Pa zaslišijo za seboj topot konjskih kopit. Glej, za njimi jaha oderuh. Rad bi prišel hitro v mesto. Polna torba denarja mu visi ob sedlu.

Oderuh jih pozdravi in hoče dalje. Ali potepuhi ga ustavijo in prosijo milodara iz torbe.

«Nič nimam!» pravi oderuh. «V torbi so samo računi mojih dolžnikov».

Pa pravi najmlajši brat: «Če je tako, si pa ravno tak revež kot mi. Stopi s konja in poklenki z nami k znamenju. Poprosimo Boga, da se nas usmili».

In je oderuh res moral s konja. Privezali so konja k drevesu ter ukazali kužku, naj ga čuva. Sami pa so stopili k znamenju in glasno molili in prisrčno prosili Boga, naj jim pomore v nesreči.

Po molitvi pravi spet najmlajši:

Teče in sreča volka.

«A, tako me ti učiš, lisica! Pretepí so me do mrtvega».

«Eh,» odgovori lisička-sestrička, «kaj to, tebi samo kri teče, meni pa možgani lezejo na plano. Jaz sem jo bolj izkúpila kakor ti, komaj se še vlečem».

«Res je», pravi volk, «taka ne moreš hoditi. Kar zlezi meni na hrbet, domov te bom nesel».

Lisička je zlezla volku na hrbet in volk jo je nesel.

Sedi lisica volku na hrbtu in tiho govori sama sebi:

«Tepeni netenenega nosi! Tepeni netepenega nosi!».

«Kaj praviš, lisička?».

«Pravim: tepeni tepenega nese».

«Da, da, tako je draga moja».

«Meni se vse tako zdi, da nas je Bog rešil skrbi!».

In steče h konju ter odveže torbo.

«Joj», pravi, «vsi računi so se izpremenili v zlato!».

Zaman se oderuh zviija in zaman trdi, da je zlato vendar njegovo.

«Le torba je tvoja in četrtna zaklada!» pravijo bratje in si razdelé zlato. Četrtno dajo oderuhu, ker je tudi on z njimi Boga za pomoč prosil.

Veselo so se bratje vrnili domov, da začno novo življenje. Nič več niso bili trudni. Veselo so žvižgali in prepevali. Najbolj veselo pa je kužek mahal z repom.

Modrijan in ošabnež

Mnogo let pred Kristusovim rojstvom je živel na Grškem modrijan Sokrat.

Nekoč je srečal Sokrat znanca in ga vljudno pozdravil. Toda znanec je bil ošaben in mu ni odzdravil.

To so zapazili prijatelji modrega Sokrata in mu rekli: «Zakaj pozdravljaš tega ošabneža in nevljudnega človeka?».

Sokrat pa je odgovoril: «Ali hočete, da bi bil tudi jaz tako nevljuden kakor on?».

Izmed vseh naših domačih živali sem imel najrajši kobilu Šargo. Najrajši sem jo imel zato, ker je bila najmočnejša, z njeno močjo pa sem ravnal kakor sem sam hotel. Bil sem star pet ali šest let, ko me je oče ge rad posadil na Šargo in mi rekel:

«Orala bova. Vodi Šargo vedno po brazdi».

Med hojo so se Šargi kopita pogrezala v mehko zemljo, hodila pa je pokorno in se ustavljala samo takrat, ko sem napel vajeti.

Iako srečen sem bil, ker sem po mili voji ravnal s tako močjo, kakršna je bila v naši Šargi.

Vedno, ko se je Šarga naorala, sem ji v hlevu opral kopita. To sem storil iz hvaležnosti, ker je delala in ker sem čutil, da sva navezana drug na drugega. Prinesel sem vea ro v vodo v hlev. Namocu sem cunj v vodo, prijel sem Šargi grivo nad kopitom in ona je vžigala nogo, da sem ji lahko močil kopito po mui volji. Nisem bil večji oa njene spretnje noge, toaa Šarga me je uvoaia tako kakor našega očeta.

Ko pa sem hotel oditi z vodo s poda, sem kriknil:

«Tuuu, Šarga!» in Šarga se mi je ognua, aa sem lahko oasel z vedrom oa nje.

Zgodilo pa se je prav v tistih časih nekaj, kar mi je vilo strah pred njeno nepokorščino in trmoglavostjo. Peljala sva se namreč z očetom v min. Oče je ustavljal pri minu, ne da bi se prej s Šargo obrnil proti domu. Mlinar je prinesel vreco iz mlina, jo vrgel zaaaj na koleselj in rekel:

«Zakaj pa se nista obrnila?».

Oče pa pravi: «Ko se obrnem z njo proti domu, ne mara več stati».

«Kaj ne mara! Jo bom pa jaz zadržal, če je vidva ne moreta».

Očetu so se drobne oči zasvetile. Njegove brke je zgabil nasmeh. Vzel mi je vajeti iz rok in hudomušno dejal mlinarju:

«Poizkusil».

Oče se je potem s kolesljem res obrnil in nategnil vajeti, mlinar pa je stopil k Šargi in jo zgrabil za udo.

Mirna, krotka Šarga se je povsem spremenila. Zamigala je z ušesi, vse teio ji je spretelet srh. In še v istem trenutku je vzdignila glavo in z njo vred tudi mlinarja. Obvisel je v zraku, držeč se za udo, in tako strašno je zakričal, da so se meni udarile od strahu solze v oči in sem se prijel za očeta.

Mlinar je medtem udo spustil in odskočil v grmovje in če ne bi odskočil v grmovje, bi ga Šarga pohodila, kajti potegnla je koleselj in v galopu stekla proti domu. Koleselj je plesal za njo kakor igračka. Šarga je tekla v veliki bojznosti, da je ne bi spet kdo skušal na poti proti domu zadržati.

Po tem dogodku pri mlinu sem naši Šargi še pral kopita in tudi vodil sem jo pred plugom, zaupal pa ji nisem več kakor prej. Še manj pa sem ji zaupal po tistem, ko me je oče poslal z njo na njive po travo. Zapregel jo je, mi dal vajeti v roke in rekel:

«Dekleta berejo po koruzi travo. Pojdi ponje. Pokličí jih, ko prideš do njive».

Prvič v življenju sem jih vozil s Šargo sam. To so bili tudi prvi občutki, da postajam odrasel človek. In v tem, da doraščam, je bilo nekaj velikega in navadnega.

Peljal sem se med njivami, pa sem mislil, da je ves svet moj Sonce sije tako prijetno zato, ker doraščam, koruza poganja svetje samo zato, ker doraščam. In ker sem bil v mislih samo pri tem, kako doraščam, sem pozabil da Šarga ne smem obrniti proti domu, uokier ne naložimo trave. Jaz sem se pa z njo obrnil prej. In šele tedaj sem opazil svojo zmoto, ko sem napel vajeti, da bi jo ustavil. V hipu jo je spet spreteleta nezadržana želja po domu. Zakročila je grozeče z ušesi, se postavila na zadnje noge, stegnila glavo in mi potegnla vajeti iz rok, nato pa se pognala v galop.

Zaradi močnega sunka sem se zvrnil nazaj v koš, vzdignil sem bosa podplate proti ljubemu soncu. Šarga pa je mojo veliko sramoto tekla z menoj med njivami, skozi vas in potem na naše dvorišče. Hotela je s kolesljem celo v hlev, pa so kolesa zadela ob vrata in koleselj ustavila.

Kom je Šarga stala tako v hlevu in je bilo njeni veliki ljubezni do doma zadoščeno, se je umirila in postala spel najbolj krotka žival na svetu. Jaz pa ji zaradi sramote, ki mi jo je napravila, nisem nikoli več pral kopit in tudi očetu nisem verjel, ko je rekel, da je Šarga najboljša kobila, kar smo jih kdaj pri hiši imeli.

Hišica

Marica je narisala hišico. Na hišici se v di pet oken, toda hišica nima nobenih vrat.

Marica vpraša svoje sošolke: «Kako bi iz te hišice prišla mačka?».

Deklice gledajo risbo.

«Skozi okno», rečejo.

«O ne, ne sme skozi okno», ugovarja Marica.

«Eh, potem pa skozi dimnik».

«Tudi skozi dimnik ne sme!» reče Marica.

«Zlezla bi skozi kakšno luknjo». Tako pravijo deklice.

«Hišica nima nobene luknje», pojasni Marica.

«Potem pa mačka sploh ne more iz hišice», rečejo sošolke.

«More, more!» trdi Marica.

«Kako more?»

«Skozi vrata more priti ven!»

«Skozi vrata? Hm, saj vidiš, da hišica sploh nima vrat».

Marica se nasmeje:

«Ima jih, seveda jih ima! Samo, da so na drugi strani hišice, pa se na risbi ne vidi».

R. Kipling:

R
I
K
I
T
I
K
I
T
A
V
I

1. Riki — tiki — tavi je bil mongus. Po svojem kožuhi in repu je bil podoben lisički, če si pa pogledal njegovo glavo ali opazoval njegove navade, se je zdel kakor podlasica. Imel je rdečkaste oči in rdečkast nemiren gobček; praskal se je lahko po vsem životu, kjer ga je pač srbelo in sicer s prednjima ali zadnjima tačkama, kakor mu je bilo drago. Rep je znal nakošatiti, da je bil podoben ščetki za steklenice, a kadar se je podil skozi visoko travo, tedaj se je oglašil njegov bojni klic: «Riki-tiki tik-ck!».

2. Nekega poletnega dne ga je veliko deževje vrglo iz brloga, kjer je živel skupno z očetom in materjo. Naraslo vodovje ga je zaneslo vzdolž jarka ob cesti, pa čeprav je odločno brcal na vse strani in kričal na pomoč. V vodi se je ujel za šop trave, ki je pravkar priplaval mimo, in se ga krepko držal, dokler ni izgubil zavesti. Ko se je spet zavedel, je ležal ves moker in umazan na vročem soncu sredi vrtna steze in slišal deški glas, ki je rekel: «Poglej, mama! Mrtev mongus! Pokopljimo ga!».

3. «Nikar!» je odgovorila mati. «Rajši ga odnesiva v hišo, da se posuši. Morda pa le še ni mrtev». In zanesla sta ga pod streho, kjer ga je neki veliki možki dvignil s palcem in kazalcem kvišku in izjavil, da ni mrtev, temveč samo omamljen od poplavljanja. Nato so mongusa zavili v toplo volneno ruto in ga segreli, da je kmalu odprl oči in kihnil. «Ne straši ga, Tedy», je ukazal veliki mož, ki se je šele pred kratkim naselil v poletni hiši. Videti hočem, kaj bo storil».

4. Na svetu ni nič težjega, kot če bi kdo skušal prestrašiti mongusa; kajti njega je od nosa do repa sama živa radovednost. Geslo monguškega rodu se namreč glasi: «Pojdi in poglej!» in Riki-tiki-tavi je bil vreden svojega rodu. Najprej si je ogledal mehko ruto in razsodil, da to ni jed; potlej je stekel krog vseh štirih voglov mize, si uredil svoj kožuh, se počehljaj in naposled skoči dečku na ramena. «Ne boj se ga, Tedy», je rekel oče. «Na ta način skuša postati tvoj prijatelj».